

Sygn. akt VI ACa 859/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 sierpnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Agata Zajac (spr.)

Sędziowie: SA Grażyna Kramarska

SA Marek Kolasiński

Protokolant: st. sekr. sądowy Magdalena Męczkowska

po rozpoznaniu w dniu 11 sierpnia 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Fundacji (...) w W.

przeciwko Gminie K. i A. B. (1)

o ustalenie

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 30 grudnia 2014 r.,

sygn. akt III C 131/14

1. oddala apelacje;

2. zasądza od Gminy K. i A. B. (1) na rzecz Fundacji (...) w W. solidarnie kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 859/15

UZASADNIENIE

Fundacja (...) w W. w pozwie z dnia 23 stycznia 2014 roku skierowanym przeciwko Gminie K. oraz A. B. (1) domagała się ustalenia nieważności umowy nr (...) z dnia 31 grudnia 2013 roku zawartej pomiędzy Gminą K., a A. B. (1) prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą (...). W uzasadnieniu pozwu Fundacja wskazała, że powyższa umowa jest sprzeczna z obowiązującymi przepisami prawa oraz zasadami współżycia społecznego, zaś interes prawny powoda w dochodzeniu roszczenia wynika ze statutowych celów Fundacji (...), jakimi są ochrona zwierząt oraz zapobieganie ich krzywdzeniu.

Pozwani A. B. (1) oraz Gmina K. wnieśli o oddalenie powództwa w całości z zasądzeniem od powoda na rzecz pozwanych kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Obydwaj pozwani w uzasadnieniu przede wszystkim wskazali na brak legitymacji po stronie powoda do wytoczenia niniejszego powództwa.

Wyrokiem z dnia 30 grudnia 2014 roku Sąd Okręgowy w Warszawie stwierdził, iż umowa nr (...) zawarta w dniu 31 grudnia 2013r. pomiędzy Gminą K. a A. B. (1) – prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą (...) A. B. (2) z/s w B. jest nieważna, zasądził od Gminy K. i A. B. (1) na rzecz Fundacji (...) z/s w W. kwotę 7 200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz nakazał pobrać od Gminy K. i A. B. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Kasy Sądu Okręgowego w W. kwotę 16 050 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Fundacja (...) działa na podstawie statutu. Obszarem jej działania jest terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a siedzibą miasto W.. Do głównych celów Fundacji należy charytatywna pomoc zwierzętom bezdomnym i zwierzętom krzywdzonym przez ludzi oraz zapobiegania i zwalczania źródeł takich zjawisk; ekologia, ochrona zwierząt i ochrona dziedzictwa przyrodniczego. Fundacja realizuje swoje cele poprzez nieodpłatną działalność pożytku publicznego w zakresie organizowania działań propagandowych i edukacyjnych z zakresu ochrony zwierząt, propagowania adopcji zwierząt i ich sterylizacji; współdziałania z instytucjami państwowymi, samorządowymi i charytatywnymi, policją i strażą miejską; prowadzenia schronisk dla zwierząt domowych, zakładów opieki nad zwierzętami, organizowania adopcji zwierząt, organizowania sterylizacji zwierząt domowych; opieki weterynaryjnej i sterylizacji zwierząt domowych. Ponadto poprzez odpłatną działalność pożytku publicznego w zakresie prowadzenia schronisk dla zwierząt domowych, zakładów opieki nad zwierzętami; usług weterynaryjnych, w tym sterylizacji zwierząt domowych oraz działalność gospodarczą w zakresie sprzedaży detalicznej poza siecią sklepową; sprzedaży detalicznej prowadzonej przez Internet; działalność wydawniczą; świadczenie usług reklamowych.

W dniu 23 marca 2012 roku Rada Miejska K. podjęła uchwałę nr (...) w sprawie uchwalenia programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy K.. Wykonanie powyższej uchwały zostało powierzone Burmistrzowi Gminy K.. Celami przyjętego programu było zapewnienie opieki zwierzętom bezdomnym w rozumieniu art. 4 pkt. 16 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, w związku z art. 3 ust. 2 pkt. 14 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Wykonawcami programu były – gmina oraz organizacje społeczne, stowarzyszenia, fundacje, których statutowym celem działania jest przeciwdziałanie bezdomności zwierząt. Ze względu na brak schroniska dla zwierząt na terenie Gminy K. jak również Powiatu (...), Gmina K. miała zapewnić opiekę bezdomnym zwierzętom poprzez zawarcie umowy z podmiotem uprawnionym do świadczenia usług w zakresie opieki weterynaryjnej, który zgodnie z ustawą o ochronie zwierząt zagwarantuje odpowiednie warunki przetrzymywania zwierząt do czasu znalezienia im nowych właścicieli lub opiekunów oraz zapewnienia całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadku zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt; zapewnienia możliwości dokarmiania wolno żyjących kotów w okresie długotrwałych mrozów i utrzymywania się pokrywy śnieżnej poprzez współpracę z jednostkami pomocniczymi gminy, przede wszystkim z Zarządami Osiedli, która wskazać miała miejsca występowania wolno żyjących kotów, miejsca, gdzie mogą one znaleźć schronienie w czasie silnych mrozów oraz osoby, którym można przekazać karmę dla zwierząt; wskazania gospodarstwa rolnego w celu zapewnienia miejsca dla zwierząt gospodarskich oraz zawarcia stosownej umowy z gospodarstwem, gdy zajdzie taka potrzeba.

W dniu 31 grudnia 2013 roku w wyniku rozstrzygnięcia postępowania w sprawie zamówienia publicznego, prowadzonego w trybie przetargu nieograniczonego - nr sprawy (...), Gmina K. zawarła z A. B. (1) umowę nr (...), której przedmiotem było odławianie, przygotowywanie do adopcji i opieka nad bezdomnymi zwierzętami pochodzącymi z terenu gminy K..

Na podstawie wyżej wskazanej umowy do szczegółowych zadań A. B. (3) należało odławianie i transport bezdomnych zwierząt (psów i kotów) z terenu gminy K. na polecenie Straży Miejskiej; przejęcie dotychczas odłowionych zwierząt od podmiotu wskazanego przez Gminę; w przypadku odłowienia zwierzęcia posiadającego właściciela zwrot zwierzęcia oraz przekazanie Straży Miejskiej danych właściciela pozostawionego bez nadzoru zwierzęcia; wykonywanie podstawowych zabiegów higienicznych i lekarskich, w tym: zwalczanie pasożytów, szczepienia obowiązkowe – w tym wścieklizna oraz założenie przekazanych przez Gminę identyfikatorów (czipów) oraz wprowadzenie danych do bazy (...); wykonywanie zabiegu kastracji/sterylizacji u zwierząt przebywających pod opieką Gminy dłużej niż

miesiąc; zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt; objęcie zwierząt opieką polegającą na zapewnieniu pomieszczenia chroniącego je przed zimą, upałami i opadami atmosferycznymi z dostępem do naturalnego oświetlenia, umożliwiającą zmianę pozycji ciała, odpowiednią dla rasy, płci, wieku i kondycji zdrowotnej zwierzęcia karmę i stały dostęp do wody pitnej, w razie potrzeby kwarantannę. Strony umowy postanowiły, że zakres przedmiotu umowy realizowany będzie bez udziału podwykonawców.

W trakcie realizacji przez A. B. (1) przedmiotowej umowy, w dniu 6 listopada 2013 roku przeprowadzona została kontrola środka transportu służącemu do przewozu odłowionych zwierząt. Z kontroli tej sporządzono protokół, w którym nie zamieszczono negatywnych uwag co do warunków transportu zwierząt lub co do wyposażenia pojazdu i nadano jej weterynaryjny numer identyfikacyjny (...).

Dnia 3 grudnia 2013 roku działalność gospodarcza prowadzona przez A. B. (3) pod firmą (...) została wpisana do Rejestru podmiotów nadzorowanych przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w K. pod numerem (...) jako podmiot prowadzący działalność w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt towarzyszących.

A. B. (1) w dniu 23 listopada 2013 roku ukończył szkolenie z zakresu transportu i obsługi zwierząt podczas transportu przeprowadzone przez Przedsiębiorstwo usługowe (...) oraz zakończył je wynikiem pozytywnym z egzaminu przed komisją powołaną przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w K..

Decyzją Powiatowego Lekarza Weterynarii w K. z dnia 6 lutego 2014 roku nr (...) stwierdzono, że (...) A. B. (1) spełnia wymagania weterynaryjne dla prowadzenia działalności w zakresie przewozu zwierząt i nadano jej weterynaryjny numer identyfikacyjny (...).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie zgromadzonych w aktach dowodów z dokumentów oraz dowodów z zeznań stron.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy uznał, że interes prawny powoda w wytoczeniu powództwa w niniejszej sprawie wynikał ze statutowych celów Fundacji - pomocy zwierzętom bezdomnym i zwierzętom krzywdzonym przez ludzi oraz zapobiegania i zwalczania źródeł takich zjawisk oraz ochrony zwierząt, podzielając przytoczony pogląd orzecznictwa, iż ocena interesu prawnego fundacji i organizacji społecznych musi być powiązana z badaniem ich ustawowych oraz statutowych zadań i kompetencji, tym bardziej w przypadku gdy chodzi o ochronę zwierząt, które same swojego interesu prawnego i uprawnień bronić nie mogą (patrz. Wyrok z dnia 12.06.2007 r. ,sygn. akt II OSK 339/07,NSA.) oraz, że skoro zadaniem powodowego Stowarzyszenia jest ochrona zwierząt, a same zwierzęta nie mogą bronić swojego interesu prawnego, legitymacja czynna powoda nie może być kwestionowana. Powodowe Stowarzyszenie posiada więc legitymację procesową (patrz: wyrok z 28.02.2012 r. Sądu Okręgowego w Sieradzu sygn. akt I C 155/11.).

Zdaniem Sądu Okręgowego wprawdzie bezzasadny okazał się podnoszony przez powoda zarzut dotyczący zawarcia umowy przez Gminę z podmiotem nie posiadającym zezwolenia na transport zwierząt, gdyż pozwany A. B. (1) przedstawił stosowne zaświadczenia, jednak zasadny okazał się zarzut dotyczący braku zezwolenia na prowadzenia schroniska dla zwierząt. Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt zapewnianie opieki bezdomnym zwierzętom oraz ich wyłapywanie należy do zadań własnych gmin. Natomiast zgodnie z § 2 minister właściwy do spraw administracji publicznej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, zasady i warunki wyłapywania bezdomnych zwierząt. Zostały one określone Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 1998 roku w sprawie zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt.

Jak wynika z treści art. 11 a wyżej wskazanej ustawy Rady Gminy corocznie do dnia 31 marca podejmuje uchwałę dotyczącą programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt. Program ten musi obejmować min. zapewnienie bezdomnym zwierzętom miejsca w schronisku dla zwierząt.

Podobnie w § 4 pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 1998 roku w sprawie zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt wskazano, iż działania w zakresie wyłapywania zwierząt bezdomnych, w szczególności psów i kotów, obejmują przewiezienie i umieszczenie zwierząt w schronisku.

Sąd Okręgowy wskazał, że pod pojęciem schronisko dla zwierząt należy rozumieć miejsce przeznaczone do opieki nad zwierzętami domowymi spełniające warunki określone w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.4). Prowadzenie schroniska dla zwierząt jest działalnością nadzorowaną, jest możliwe po uprzednim zgłoszeniu zamiaru jej prowadzenia powiatowemu lekarzowi weterynarii. Natomiast osoba prowadząca działalność nadzorowaną bez spełnia wymagań weterynaryjnych przewidzianych dla określonego rodzaju i zakresu tej działalności, powodując przez to zagrożenie epizootyczne lub epidemiczne lub niewłaściwą jakość zdrowotną produktów, albo prowadzi taką działalność bez stwierdzenia spełnienia wymagań weterynaryjnych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku (art.77 pkt. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt).

Ponadto zagadnienie prowadzenia schronisk dla zwierząt przez przedsiębiorców uregulowane zostało w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu w czystości i porządku w gminach. Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt. 4 tej ustawy na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części wymagane jest uzyskanie zezwolenia. Natomiast z treści art. 10 ust.1 ustawy o utrzymaniu w czystości i porządku w gminach wynika, iż prowadzenie działalności bez wymaganego zezwolenia (min. prowadzenie schroniska dla zwierząt) podlega karze aresztu lub karze grzywny.

Sąd Okręgowy uznał, że A. B. (1) prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...) nie posiadał stosownych zezwoleń na prowadzenie schroniska dla zwierząt. Z uwagi na powyższe zdaniem Sądu Okręgowego umowa nr (...) zawarta w dniu 31 grudnia 2013 roku przez pozwanych jest nieważna, bowiem zgodnie z art. 58 § k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelacje od wyroku Sądu Okręgowego wnieśli obaj pozwani.

Pozwana Gmina zaskarżyła wyrok w całości, zarzucając:

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i pominięcie zeznań pozwanego, z których wynika, że spełniał on wszystkie przesłanki do prowadzenia działań objętych umową zawartą z gminą, bez obowiązku posiadania zezwoleń na prowadzenie schroniska dla zwierząt, a w konsekwencji błędne ustalenie, że zawarta umowa jest nieważna na podstawie art. 58 k.c. gdyż została zawarta z podmiotem nieuprawnionym do prowadzenia tego rodzaju działalności;

- naruszenie § 5 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 1998 r. w sprawie zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt przez jego niezastosowanie i przyjęcie, że organ gminy może zawrzeć umowę na prowadzenie wyłapywania bezdomnych zwierząt jedynie bezpośrednio z podmiotem prowadzącym schronisko, podczas gdy przepis ten dopuszcza powierzenie zadań polegających na wyłapywaniu zwierząt także z przedsiębiorcą prowadzącym działalność gospodarczą, który w drodze umowy ze schroniskiem zabezpiecza realizację obowiązków Gminy;

- naruszenie § 4 pkt 2 powyższego rozporządzenia poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że przewiezienie i umieszczenie zwierząt w schronisku winno być nierozzerwalnie połączone z umową dotyczącą wyłapywania zwierząt, podczas gdy przepis wyraźnie rozgranicza przeprowadzenie wyłapywania zwierząt przez podmiot, z którym została zawarta umowa, od przewiezienia i umieszczenia zwierząt w schronisku;

- naruszenie art. 189 k.p.c. przez uznanie, że powódka posiada interes prawny w kwestionowaniu ważności umowy mającej zabezpieczyć potrzeby zwierząt na terenie Gminy K. i przyjęcie, że interes ten może być realizowany w celu pozbawienia zwierząt takiej opieki.

Wskazując na powyższe pozwana Gmina wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany A. B. (1) zaskarżył wyrok w całości, zarzucając:

- nieważność postępowania na podstawie art. 379 pkt 1 k.p.c. z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej w przedmiotowym postępowaniu związaną z faktem, że sąd powszechny nie może dokonywać oceny ważności stosunku prawnego w obowiązującym w Rzeczpospolitej Polskiej porządku prawnym jeżeli ten stosunek jest oparty o istniejące zgodnie z art. 87 ust. 2 Konstytucji RP źródło powszechnie obowiązującego prawa jakim jest akt prawa miejscowego (akt administracyjny), tj. niezaskarżoną uchwałę rady gminy opublikowaną w Dzienniku Urzędowym Województwa. Orzekając w takim stanie sprawy, tj. orzekając o nieważności umowy opartej o funkcjonujący w obrocie prawnym akt administracyjny (akt prawa miejscowego) bez uchylenia podjętej ewentualnie nawet w sposób wadliwy uchwały rady gminy jest naruszeniem przepisów rangi konstytucyjnej, tj. art. 2 w zw. z art. 8 ust. 1 i art. 87 ust. 2 Konstytucji RP. Uznać należy, że w takim wypadku droga sądowa jest „zawieszona” do momentu ewentualnego uchylenia aktu prawa miejscowego w trybie sądowoadministracyjnym

i na tej podstawie wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i odrzucenie pozwu oraz zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania za obie instancje wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Gdyby Sąd II instancji nie znalazł podstaw do nieważności postępowania, pozwany zarzucił:

1. naruszenie art. 189 k.p.c. w zw. z art. 11 ustawy o ochronie zwierząt poprzez uznanie, że fundacja ma interes prawny w wytoczeniu powództwa, mimo że nie jest stroną umowy a żaden przepis szczególny nie daje jej takiego upoważnienia;

2. naruszenie art. 30 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym poprzez jego niezastosowanie do oceny stanu prawnego w niniejszym postępowaniu i uznanie za nieważny stosunku prawnego będącego wykonaniem przez burmistrza wiążącego uchwały rady gminy i pominięcie okoliczności, że organ ten nie może zawrzeć stosunku zobowiązaniowego w treści odbiegającej od brzmienia uchwały, do której wykonania jest zobowiązany;

3. naruszenie art. 58 k.c. przez jego błędne zastosowanie do zaistniałego stanu prawnego i uznanie za nieważną umowy, która wynika z ważnego aktu prawnego – aktu prawa miejscowego – uchwały Rady Miejskiej K., który to akt jako źródło powszechnie obowiązującego prawa może być uchylony jedynie w trybie sądowoadministracyjnym;

4. naruszenie art. 7 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 września 1998 r. o utrzymaniu porządku i czystości w gminach przez jego błędne zastosowanie do zaistniałego stanu faktycznego i uznanie, że pozwany A. B. (1) powinien prowadzić schronisko i posiadać zezwolenie na jego prowadzenie, aby móc wykonywać zobowiązania objęte zamiarem stron i celem umowy;

5. naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie swobodnej oceny materiału dowodowego w sprawie i uznanie wbrew zgromadzonemu materiałowi dowodowemu, iż pozwany nie jest podmiotem mogącym zrealizować umowę wynikającą z realizacji przez organ wykonawczy ważnej uchwały organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego;

6. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego i przyjęcie, że przedmiotem umowy jest prowadzenie schroniska dla zwierząt, podczas gdy z zebranych dowodów w postaci umowy z dnia 31 grudnia 2013 r., Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi i zapobieganiu bezdomności zwierząt na terenie gminy K. przyjętego uchwałą Rady Miejskiej K., specyfikacji istotnych warunków zamówienia oraz zeznań wynika, że zgodnym

zamiarem stron i celem umowy jest m.in. odławianie i transport bezdomnych zwierząt, wykonywanie podstawowych zabiegów higienicznych i lekarskich, wykonywanie zabiegu sterylizacji i kastracji, zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadku zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt oraz objęcie zwierząt opieką,

- przez błędne przyjęcie na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego, że pozwany A. B. (1) nie jest podmiotem uprawnionym do wykonywania czynności objętych zamiarem stron i celem umowy z dnia 31 grudnia 2013 r., z uwagi na to, że nie posiada uprawnień do prowadzenia schroniska dla zwierząt,

- przez błędne przyjęcie na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego, że pozwany A. B. (1) do wykonywania czynności objętych zamiarem stron i celem umowy z dnia 31 grudnia 2013 r. powinien posiadać uprawnienia do prowadzenia schroniska dla zwierząt, gdyż przyjęcie takiego stanowiska oznaczałoby, że powinien również posiadać uprawnienia weterynaryjne aby móc zobowiązać się do wykonywania zabiegów higienicznych, lekarskich, sterylizacji i kastracji oraz do zapewnienia całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadku zdarzeń drogowych,

- brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego i dokonanie jego oceny, a w konsekwencji podjęcie rozstrzygnięcia, z pominięciem istotnej jego części, tj. nie wzięcie pod uwagę – co zostało ustalone - że pozwany posiada zezwolenia na transport zwierząt, a więc ma uprawnienia do wykonywania przynajmniej części czynności wykonywanych na podstawie umowy z 31 grudnia 2013 r.;

7. naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewskazanie przez Sąd I instancji na czym w jego ocenie polega nieważność umowy z dnia 31 grudnia 2013 r., a także niewskazanie przyczyn na jakich Sąd oparł swoje twierdzenia w tym zakresie, mając na uwadze, że uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, tj. ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Uzasadnienie wyroku nie zawiera w szczególności wyjaśnienia dlaczego zdaniem Sądu nie posiadanie zezwoleń na prowadzenie schroniska dla zwierząt powoduje nieważność umowy z dnia 31 grudnia 2013 r., w sytuacji gdy pozwany posiada zezwolenie na wykonywanie transportu zwierząt, a zamiar i cel umowy nie obejmuje prowadzenia schroniska dla zwierząt, obejmuje natomiast szereg innych czynności, w tym objęcie zwierząt opieką.

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa i zasądzenie na rzecz skarżącego kosztów postępowania za obie instancje wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie, z ostrożności procesowej, o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Obie apelacje nie zasługują na uwzględnienie, gdyż mimo częściowo błędnego uzasadnienia zaskarżone orzeczenie odpowiada prawu.

Przede wszystkim za bezzasadne należy uznać zarzuty zmierzające do wykazania, że zaskarżony wyrok wydany został w warunkach nieważności postępowania, gdyż w sprawie występuje brak drogi sądowej.

Skarżący błędnie utożsamia niedopuszczalność drogi sądowej z podstawą prawną rozstrzygnięcia.

Z art. 2 § 1 k.p.c. wynika domniemanie drogi sądowej w sprawach cywilnych, nie ulega zaś wątpliwości, że sprawa niniejsza jest sprawą cywilną w rozumieniu art. 1 k.c., skoro dotyczy ważności umowy cywilnoprawnej zawartej między osobą prawną – Gminą K. i osobą fizyczną. Sam fakt, że umocowanie osoby pełniącej funkcję organu osoby prawnej do złożenia oświadczenia woli określonej treści wynika z uchwały rady gminy nie oznacza, że zawarta przez pozwanych umowa nie była umową cywilnoprawną, podlegającą regulacji art. 58 k.c. Skarżący nie wykazał też, aby sprawa niniejsza z mocy przepisów szczególnych podlegała rozpoznaniu w innym postępowaniu, niż postępowanie sądowe, w szczególności nie ma dla uznania dopuszczalności drogi sądowej znaczenia fakt, że uchwała gminy mogłaby być zaskarżona w trybie administracyjnym.

Bezzasadne są też w ocenie Sądu Apelacyjnego zarzuty kwestionujące posiadanie przez powoda legitymacji czynnej do wytoczenia niniejszego powództwa.

W świetle art. 189 k.p.c. legitymacja czynna przysługuje każdemu, kto ma interes prawny w uzyskaniu orzeczenia ustalającego istnienie lub nieistnienie określonego stosunku prawnego, a więc z powództwem o stwierdzenie nieważności umowy mogą wystąpić także podmioty nie będące stroną umowy, pod warunkiem jednak wykazania interesu prawnego w żądaniu stwierdzenia nieważności.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że skoro przedmiotowa umowa została zawarta w celu realizacji uchwalonego przez Gminę K. programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy, zaś do statutowych zadań Fundacji (...) należy charytatywna pomoc zwierzętom bezdomnym i zwierzętom krzywdzonym przez ludzi, to niewątpliwie Fundacja posiada interes prawny w żądaniu stwierdzenia nieważności umowy, której realizacja może zagrażać dobru zwierząt objętych statutową ochroną Fundacji.

Należy też zwrócić uwagę na treść art. 34a ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t. j. Dz. 2013. 856 ze zm.) zgodnie z którym organizacje społeczne, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, mogą współdziałać z Inspekcją Weterynaryjną w sprawowaniu nadzoru nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt.

Sąd Apelacyjny nie znalazł też podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. uznając, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku odpowiada wskazanym w przepisie wymogom.

Ponadto zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. może być skutecznie postawiony jedynie wówczas, gdy wadliwości w zakresie uzasadnienia wyroku przedkładają się na wynik sprawy. Uchybienie przepisom art. 328 § 2 k.p.c. może być zaś ocenione jako mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy w sytuacjach tylko wyjątkowych, kiedy braki w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych i oceny prawnej są tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona bądź ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej ocenie instancyjnej. Takich zarzutów zaś skarżący w stosunku do uzasadnienia wyroku sporządzonego przez Sąd Okręgowy nie formułują.

Za bezzasadne Sąd Apelacyjny uznaje też zarzuty procesowe kwestionujące prawidłowość ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Okręgowy i dokonaną przez ten Sąd ocenę dowodów.

Sąd Apelacyjny uznaje ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego za prawidłowe, znajdujące pełne oparcie w zgromadzonych w sprawie dowodach i ustalenia te przyjmuje za własne.

Ustalenia Sądu Okręgowego oparte zostały na nie budzących zastrzeżeń co do ich wiarygodności dokumentach urzędowych i prywatnych oraz zeznaniach pozwanego A. B. (1), uznanych za częściowo wiarygodne.

Podniesione przez pozwanych zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie mogą skutecznie podważać oceny dowodów dokonanej przez Sąd Okręgowy.

Dla skutecznego podniesienia zarzutów w zakresie ustaleń faktycznych i oceny dowodów konieczne jest bowiem wskazanie przyczyn dyskwalifikujących w tym zakresie postępowanie Sądu orzekającego.

Zasada swobodnej oceny dowodów określona przepisem art. 233 § 1 k.p.c. wyraża się w jej ocenie według własnego przekonania Sądu, opartego na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego. Jej istotną cechą jest bezstronność, brak arbitralności i dowolności, przestrzeganie zasad logicznego rozumowania i zasad doświadczenia życiowego w wyciąganiu wniosków.

Niewątpliwie wszechstronne rozważenie zebranego materiału oznacza uwzględnienie wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu oraz wszystkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych środków dowodowych, a mających znaczenie dla ich mocy dowodowej i wiarygodności.

Ocena dokonana przez Sąd I instancji w ocenie Sądu Apelacyjnego odpowiada zasadniczo wskazanym wyżej kryteriom, wszystkie przeprowadzone dowody zostały przez Sąd Okręgowy przywołane i omówione w sposób obiektywny, rzetelny i wszechstronny.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że postawienie zarzutu obrazy art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, za pomocą argumentów wyłącznie jurydycznych, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000/7-8 poz. 139 i z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000/10 poz. 189). Jeżeli zatem z materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dawały się wysnuć wnioski odmienne.

Tymczasem podniesione przez skarżących zarzuty nie odnoszą się do dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny dowodów ani też nie wskazują na czym polega wadliwość w zakresie ustaleń faktycznych.

Zarzuty te w istocie sprowadzają się do wskazywania, że przedmiotem zawartej przez pozwanych umowy nie było prowadzenie schroniska dla zwierząt, a pozwany spełniał wszystkie przesłanki konieczne do podjęcia działań wynikających z umowy, w szczególności pozwolenie na transport zwierząt, a zatem zawarta przez pozwanych umowa nie może być uznana za nieważną.

Wskazane przez skarżących okoliczności są objęte ustaleniami Sądu Okręgowego, zatem w istocie apelacje zmierzają do zakwestionowania nie tyle ustaleń faktycznych, ile oceny prawnej umowy zawartej przez pozwanych.

Odnosząc się do podniesionych w obu apelacjach zarzutów naruszenia prawa materialnego Sąd Apelacyjny uznaje je za bezzasadne, gdyż mimo częściowo błędnego uzasadnienia Sąd Okręgowy trafnie uznał, że zawarta przez pozwanych umowa jest nieważna jako sprzeczna z ustawą.

Obowiązujące od 1 stycznia 2012 r. znowelizowane przepisy ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t. j. Dz. 2013. 856 ze zm.) nakładają na gminy obowiązek podejmowania działań na rzecz ochrony zwierząt bezdomnych.

Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy o ochronie zwierząt na Gminie spoczywa ustawowy obowiązek zapewniania opieki bezdomnym zwierzętom znajdującym się na jej terenie i obowiązek ten obejmuje wyłapywanie zwierząt oraz zapewnienie im miejsca w schroniskach.

Nie jest możliwa realizacja zadań gminy w zakresie opieki nad zwierzętami jedynie w zakresie wyłapywania zwierząt bezdomnych, bez zapewnienia im miejsca w schronisku, co wynika wprost z treści art. 11 ust. 3 ustawy, zgodnie z którym zabrania się odławiania zwierząt bezdomnych bez zapewnienia im miejsca w schronisku dla zwierząt. Wyjątkiem jest jedynie sytuacja, gdy zwierzę stwarza poważne zagrożenie dla ludzi lub innych zwierząt. Dodatkowo ustawodawca zastrzegł, że odławianie bezdomnych zwierząt odbywa się wyłącznie na podstawie uchwały rady gminy podjętej zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 11a ust. 1 ustawy.

Wypełniając obowiązek wynikający z art. 11 ust. 1 ustawy gmina określa corocznie, w drodze uchwały, program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt, zawierający elementy szczegółowo wymienione w art. 11 ust. 2, a więc obejmujący przede wszystkim zapewnienie bezdomnym zwierzętom miejsca w schronisku dla zwierząt, opiekę nad wolno żyjącymi kotami, w tym ich dokarmianie, odławianie bezdomnych zwierząt, obowiązkową sterylizację albo kastrację w schroniskach dla zwierząt, poszukiwanie właścicieli dla bezdomnych zwierząt, usypianie ślepych miotów, wskazanie gospodarstwa rolnego w celu zapewnienia miejsca dla zwierząt

gospodarskich, zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt.

Uchwała rady gminy w sprawie programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt nie ma rangi aktu prawa miejscowego i nie podlega ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym, stanowi jedynie akt kierownictwa wewnętrznego adresowany do organów gminy i podporządkowanych gminie podmiotów.

Pozwana Gmina uchwaliła taki program, w ramach realizacji którego została zawarta kwestionowana umowa.

Niewątpliwie realizując uchwalony program gmina może zlecić wykonanie określonych działań uprawnionym podmiotom.

Należy przy tym zwrócić uwagę na rozbieżność między treścią art. 11 a ust. 4 ustawy o ochronie zwierząt i § 5 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 1998 r. w sprawie zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt (Dz. U. 1998.116.753).

Zgodnie z art. 11 a ust. 4 ustawy realizacja zadań, w których mowa w ust. 2 pkt 3 -6, a więc m.in. w zakresie odławiania bezdomnych zwierząt, może zostać powierzona podmiotowi prowadzącemu schronisko dla zwierząt.

Z kolei § 5 ust. 1 rozporządzenia uprawnia gminę do zawarcia umowy na przeprowadzenie wyłapywania zwierząt bezdomnych z podmiotem prowadzącym schronisko lub z przedsiębiorcą prowadzącym działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej.

Akt wykonawczy do ustawy określa zatem szerszy krąg podmiotów, z którymi może być zawarta umowa obejmująca odławianie zwierząt bezdomnych, niż regulacja ustawowa.

Nawet przyjmując za zasadne stanowisko pozwanych, że możliwe jest odrębne powierzenie zadań związanych z odławianiem zwierząt innemu podmiotowi niż prowadzący schronisko, to jednak umowa dotycząca odławiania bezdomnych zwierząt musi określać także zasady przewożenia zwierzęcia do schroniska i zapewniać każdemu odłowionemu zwierzęciu takie miejsce.

Wynika to zarówno z art. 11 ust. 3 ustawy o ochronie zwierząt, jak też z treści § 5 ust. 2 rozporządzenia, określającego najistotniejsze elementy, które powinna zawierać umowa na przeprowadzenie wyłapywania zwierząt bezdomnych, w tym wskazanie miejsca przetrzymywania wyłapanych zwierząt przed przewiezieniem do schroniska.

Z treści wskazanych wyżej przepisów ustawy o ochronie zwierząt wynika, że obowiązek zapewnienia odławianym zwierzętom bezdomnym miejsca w schronisku jest zadaniem własnym gminy, zatem gmina obowiązana jest zawrzeć odpowiednią umowę z podmiotem prowadzącym schronisko, zapewniającą przyjęcie odłowionych zwierząt.

Z treści podjętej przez pozwaną Gminę uchwały nr (...) w sprawie uchwalenia programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy K. wynika, że ze względu na brak schroniska dla zwierząt na terenie Gminy K. jak również Powiatu (...), Gmina K. miała zapewnić opiekę bezdomnym zwierzętom poprzez zawarcie umowy z podmiotem uprawnionym do świadczenia usług w zakresie opieki weterynaryjnej, który zgodnie z ustawą o ochronie zwierząt zagwarantuje odpowiednie warunki przetrzymywania zwierząt do czasu znalezienia im nowych właścicieli lub opiekunów oraz zapewnienia całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadku zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt.

Z treści zawartej zaś przez pozwanych umowy wynika, że do zadań A. B. (3) należało odławianie i transport bezdomnych zwierząt (psów i kotów) z terenu gminy K. na polecenie Straży Miejskiej; przejęcie dotychczas odłowionych zwierząt od podmiotu wskazanego przez Gminę, wykonywanie podstawowych zabiegów higienicznych i lekarskich; wykonywanie zabiegu kastracji/sterylizacji u zwierząt przebywających pod opieką Gminy dłużej niż miesiąc; zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt;

objęcie zwierząt opieką polegającą na zapewnieniu pomieszczenia chroniącego je przed zimą, upałami i opadami atmosferycznymi z dostępem do naturalnego oświetlenia, umożliwiającą zmianę pozycji ciała, odpowiednią dla rasy, płci, wieku i kondycji zdrowotnej zwierzęcia karmę i stały dostęp do wody pitnej, w razie potrzeby kwarantannę.

Tym samym pozwana Gmina jednoznacznie wskazała w treści uchwały dotyczącej programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi, że nie ma możliwości zapewnienia odłowionym zwierzętom miejsca w schronisku, zaś zgodnie z zawartą umową zwierzęta bezdomne, odłowione przez pozwanego, mają być przez niego przetrzymywane w odpowiednim pomieszczeniu przez nieokreślony czas, bez zapewnienia takim zwierzętom miejsca w schronisku.

Nie ulega wątpliwości, że w ramach czynności związanych z odławianiem zwierząt bezdomnych konieczne jest zapewnienie czasowego miejsca przetrzymywania zwierząt wyłapanych – jednak zwierzę powinno tam przebywać tylko przez okres niezbędny do zapewnienia przewiezienia go do schroniska, jako miejsca docelowego. Tymczasem umowa zawarta przez pozwanych przewidywała przetrzymywanie odłowionych zwierząt przez pozwanego przez czas nieoznaczony, obejmujący również wykonywanie zabiegów weterynaryjnych i przygotowanie zwierzęcia do adopcji.

Celem umowy zawartej przez pozwanych jest zatem powierzenie pozwanemu A. B. (4) obowiązków prowadzących do faktycznego prowadzenia schroniska dla odłowionych zwierząt, nie podlegającego nadzorowi weterynaryjnemu i prowadzonego przez osobę nie posiadającą niezbędnych uprawnień.

Taki cel umowy, wynikający zarówno z treści samej umowy, jak i uchwały Rady Gminy nr (...) jest sprzeczny z ustawą o ochronie zwierząt, w szczególności z mającym charakter normy *ius cogens* przepisem art. 11 ust. 3 tej ustawy.

Wskazana wyżej ustawa ma na celu ochronę zwierząt, niewątpliwie zaś zawarcie umowy, której wykonanie stanowi w istocie nielegalne prowadzenie schroniska dla zwierząt nie ma na celu realizacji ochrony zwierząt bezdomnych przebywających na terenie pozwanej Gminy i może prowadzić do naruszenia praw zwierząt zagwarantowanych przepisami ustawy.

Zawierając umowę z A. B. (1) pozwana Gmina zmierzała w ocenie Sądu Apelacyjnego do obejścia prawa w zakresie realizacji obowiązków nałożonych ustawą o ochronie zwierząt.

Mając powyższe na względzie i uznając podniesione w apelacjach obu pozwanych zarzuty za bezzasadne, na podstawie art. 385 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.